

УДК 821.111:81'38:81'255.4

ІНДИВІДАЛЬНО-ХУДОЖНІЙ СТИЛЬ Ф.С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА У РОМАНІ «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

// Формування наукової парадигми лінгвістики: основні аспекти та чинники : збірник статей / [за заг. ред.. Л.В. Рускуліс]. – Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2015 р.

Макарова Олександра – студентка V курсу спеціальності «Українська мова та література» Херсонського державного університету

Радочинська Лариса Григорівна – старший викладач кафедри мовознавства Херсонського державного університету

Статтю присвячено аналізу індивідуально-художнього стилю Ф.С.Фіцджеральда .

Ключові слова: ідіолект, ідіостиль, індивідуальний стиль, лексичне поле.

Вступ. Френсіс Скотт Фіцджеральд увійшов в історію світової літератури завдяки своїм романам про життя Америки складних 20-их років минулого століття «Великий Гетсбі», «Ніч лагідна», «По той бік раю». Сьогодні ім'я Френсіса Скотта Фіцджеральда згадується разом з іменами інших американських класиків тих часів – В.Фолкнера, Е. Хемінгуея, Т.Вулфа, Т.Драйзера.

Актуальність дослідження зумовлюється тим, що Френсіс Скотт Фіцджеральд – письменник яскравого і безперечного дарування, найвизначніший побутописець згубної сили багатства і слави, якому вдалося зазирнути в глибини психіки американців і її небезпечних куточків, дослідити їх, як до нього цього не робив ніхто. Він переконував себе, що може бути недбалим в новелістиці, але компенсує це надзвичайно серйозним і відповідальним ставленням до романістики, внісши чимало оригінального в поетику жанру.

Творчість цього письменника вітчизняні і російські дослідники почали розглядати досить пізно. З критиків можна відзначити А. Горбунова, який захистив в 1972 р. у Москві дисертацію на тему «Романи Скотта Фіцджеральда», а в 1974 р. випустив монографію під такою ж назвою; С. Батуріна, що написав вступні статті до виданих російською мовою книг Фіцджеральда та ін. Проте за останнє двадцятиліття все більше дослідників долучаються до вивчення творчості цього видатного американського письменника.

Мета статті – дослідити індивідуально-художній стиль Ф.С. Фіцджеральда на матеріалі роману «Великій Гетсбі».

Виклад основного матеріалу. Поняття «стиль» є дискусійним у літературознавстві, його розуміння змінювалось протягом літературних епох. Давньогрецький філософ Платон пов'язував поняття «стиль» з індивідуальністю митця. Н.Буало й П.Скалігер визначили стиль як утілення певних канонів. Й.В.Гете розрізняв поняття «стиль» і манера. Г.Гегель виокремлював різні типи художніх стилів за способом художнього втілення.

Кожен дослідник тексту змушений так чи інакше розглянути проблему авторського чи індивідуального стилю. Адже «індивідуальний почерк» автора, його манера виявляється вже в самому факті вибіркості, перевазі певних фонетичних, лексичних, морфологічних, синтаксичних засобів, які стають базою формування більш складних і яскравих образів. З урахуванням антропоцентризму сучасної наукової парадигми проблема індивідуального стилю стає однією з ключових у лінгвостилістиці художнього тексту. Проте лінгвісти і досі не мають одного загально визнаного терміну для тлумачення стилю, хоча він не раз ставав предметом дослідження.

Тому необхідно вирішити нагальну проблему, яка постає перед вивченням художнього тексту, а саме «ідіолект», «ідіостиль» та «авторський (або індивідуальний) стиль».

Терміни «ідіолект» та «ідіостиль» у «Лінгвістичному енциклопедичному словнику» визначено майже як синоніми, тобто індивідуальна мова (ідіолект) характеризувалась як найважливіша складова

індивідуального стилю. Розведення цих термінів відбувається в міру уточнення поняття ідіостилу.

Ідіостиль може бути представлений як відображення «інтенцій» і «образу світу» автора, відчувається читачами при знайомстві з художнім текстом як специфічність індивідуальних стилів. Під ідіолектом певного автора розуміється вся сукупність створених ним текстів у похідній хронологічній послідовності. Під ідіостилем же мається на увазі сукупність глибинних текстопороджуючих домінант і констант певного автора, які визначили появу цих текстів саме в такій послідовності.

Літературознавче визначення авторського (або індивідуального) стилю полягає в тому, що ідейно-художня своєрідність творчості письменника, риси його творчої індивідуальності, зумовлені життєвим досвідом, світоглядом, загальною культурою тощо. Тут образ автора у тексті визначається як відображення індивідуальності письменника у написаному ним, навіть коли його ставлення до зображуваного виявляється не прямо, а опосередковано. Відповідно, у процесі читання автор пізнається як соціальна особистість з її знаннями, улюбленими художніми прийомами й засобами, авторськими почуттями, думками та переживаннями. Сюди ж відносяться такі визначальні елементи, як улюблені теми і проблеми автора, основні засоби побудови текстів, їх зміст і форма, створення образів, творча манера автора, використання досвіду попередників і сучасників тощо.

На наш погляд, індивідуальний стиль письменника – це своєрідність художньої системи митця, що є сукупністю формально-змістових ознак творів, комплексом засобів утілення світоглядної позиції автора. Стиль виявляє діалектику форми та змісту твору, забезпечує органічний зв'язок між ними. Аналіз стилю митця передбачає не тільки виокремлення певних компонентів стилю, але й встановлення зв'язків між «носіями стилю», якими є елементи форми (сюжет, композиція, ритм, мовні засоби тощо) і «стилетворчими факторами», якими охоплюється змістовий рівень твору (тематика, проблематика, ідеї, образи в змістовому плані). Тому у

своєрідності зв'язку між сутністю й способом утілення ідейно-естетичного задуму автора полягає індивідуальний стиль.

Аналізуючи індивідуальний стиль письменника, потрібно враховувати особливості світосприймання митця, образ світу, ним створений, художні засоби втілення світу, ідеї, образи твору, проблематику, а також сюжет і композицію як носії стилю, зміст конфліктів, характерні художньо-виражальні засоби, взаємозв'язок між ними й спрямованість до однієї стильової мети, стильові домінанти творчості письменника.

Мова Фіцджеральда багата, різноманітна і являє собою цікавий матеріал для лексичного аналізу, підбору синонімів і антонімів, порівняння часто повторюваних «ключових» слів у різних контекстах і, в цілому, для образного опису героїв і ситуацій. По-справжньому відчуті всю глибину метафор автора і його вміння створити певну атмосферу, в якій живуть герої роману, можна лише через переклад окремих уривків, який допомагає зрозуміти відтінки значень як нових, так і вже знайомих слів і виразів, а також проаналізувати особливості американського варіанту англійської мови. Відмінною рисою художнього твору є образно-емоційний вплив на читача, що досягається шляхом використання величезної кількості різноманітних засобів, від епітета і метафори до ритміко-синтаксичної побудови фрази. Художній текст надає автору особливо широкі можливості для вільного зображення часу і створення таким шляхом різних смислових і стилістичних ефектів.

Описані вище функції художнього стилю реалізуються, насамперед, за допомогою різних стилістичних засобів, тропів, а саме: метафори, уособлення, порівняння, метонімії, епітетів, синекдохи, гіперболи та іронії.

Метафора в даному творі допомагає зрозуміти авторське ставлення до персонажа. Наприклад: «The one on my right was a colossal affair by any standard – it was a factual imitation of some Hotel de Ville in Normandy, with a tower on one side, spanking new under a thin beard of raw ivy, and a marble swimming pool, and more than 40 acres of lawn and garden » [30].

Автор описує будинок головного героя, але через цей опис ми розуміємо і ставлення самого автора, і складаємо своє уявлення про героя.

Дана метафора (*it was a colossal affair*) характеризує будинок як «величезний» і в цьому відчувається іронія автора. Він не схвалює не тільки самі свята, але і їх господаря: «*He's a regular tough underneath it all*» [30].

Ф.С.Фіцджеральд висловлює сатиру не тільки по відношенню до гостей, але і до самого Гетсбі. Наприклад: «*The lights grow brighter as the earth lurches away from the sun and now the orchestra is playing yellow cocktail music and the opera of voices pitches a key higher. Laughter is easier minute by minute, spilled with prodigality, tipped out at a cheerful world*».

Метафора «*lurches away*» дає читачеві уявлення про час подій і, будучи мовною та простою метафорою, використовується для більш емоційної, образної інтерпретації описуваного явища. Таким чином, автор уводить нас в атмосферу вечірки.

Мова автора багата на порівняння: «*In his blue gardens men and girls came and went like moths...*».

«*I bought a dozen volumes ... and they stood on my shelf in red and gold like new money from the mint...*» [30].

Найбільш типовими і частотними у вживанні виявилися авторські ремарки і описи ситуацій, що допомагають читачеві сприйняти стан героя:

«*I love New York on summer afternoon when everyone's away. There's something very sensuous about it – overripe, as if all sorts of funny fruits were going to fall into your hands*».

Слід зазначити, що точка зору Фіцджеральда на проблеми багатства і бідності, любові і ненависті, добра і зла знайшла відображення в мовних засобах, які використовуються автором для їх опису. З метою здійснення найбільш повного аналізу особливостей авторського «оперування значенням», ми спробували розглянути польову структуру, запропоновану Фіцджеральдом для створення мовної картини «*rich*» у романі «Великий Гетсбі».

Компонентний аналіз структури лексичного значення складових поля дозволяє виділити такі особливості останнього:

1. У даному творі в цілому налічується близько 70 лексичних одиниць, що входять у це понятійне поле.
2. Ядром цього поля є прикметник «rich». Необхідно відзначити, що серед усіх лексем цього поля є як максимально наближені до центру (ядра), так і досить віддалені, що знаходяться на периферії даного понятійного поля одиниці.
3. Аналіз синтаксичних особливостей понятійного поля «rich» дозволяє відзначити наявність різних частин мови в його складі: 6% дієслів (наприклад, to make money, to pick up a great deal of money, to finance), 51% іменників (наприклад, luxury, splendour, pearls), 40% прикметників (наприклад, wealthy, well-to-do, splendid) і 3% прислівників (наприклад, profitably).

Висновки. Отже, слово автора містить оцінку, передає позитивні і негативні емоції, ставлення до персонажів, іронію й т.п. Завдяки детальному дослідженню понятійних структур «rich», представлених у романі, глибше усвідомлюються не тільки стилістичні особливості мови автора, тематична специфіка «Великого Гетсбі», але і своєрідність творчості Френсіса Скотта Фіцджеральда в цілому. Щодо морально-етичних проблем, які Ф.С. Фіцджеральд порушив у романі «Великий Гетсбі», вони були і залишаються актуальними для людей XXI століття.

Дослідження може бути використане вчителями-філологами загальноосвітніх навчальних закладів та студентами гуманітарних факультетів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батурін С. Френсіс Скотт Фіцджеральд // Фіцджеральд Ф. С. Великий Гетсбі; Ніч лагідна; Оповідання – М.: Художественная литература, 1995. — С.3-18.
2. Fitzgerald F.S. The Great Gatsby / F.S. Fitzgerald. – Електронний ресурс:

Режим доступа: <http://ihavebook.org/books=The+Great+Gatsby>